

**Новоселець А.І., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії*
Державний біотехнологічний університет, Україна**

**Концептуальні засади змісту механізмів інноваційного управління
конкурентоспроможністю аграрних підприємств**

Сучасні тенденції розвитку української економіки, об'єктивні глобалізаційні прояви світової економіки, непередбачуваність політичного процесу у світі вимагають від суб'єктів господарювання виробляти інноваційні механізми управління як єдину передумову їх адаптації на ринку, що будуються на засадах інноваційної моделі розвитку і впровадження в практику господарювання управлінських інновацій. Необхідність імплементації в систему менеджменту аграрних підприємств інноваційного управління спричинена наростанням інтенсивності конкуренції і прагненням забезпечити собі стабільність на ринку, а досягнення високого рівня конкурентоспроможності можливе за рахунок запровадження сучасних концепцій та практик управління суб'єктом господарювання: адаптації корпоративних і конкурентних стратегій через механізми передбачення змін, оптимізації асортименту продукції на основі моніторингу конкурентного середовища і узгодження життєвих циклів продукції, формування системи ризикозахищеності підприємства, оптимізації структури капіталу і забезпечення платоспроможності та ліквідності підприємства, побудови взаємовигідних відносин партнерства з постачальниками, споживачами та інституціями ринкової інфраструктури, організаційних перетворень тощо [1].

Реалії сучасного суспільства стали передумовою перегляду основних положень усталеної парадигми менеджменту, у результаті чого новітні тенденції розвитку управлінських технологій розглядаються у контексті зростання вартості бізнесу. Управління сучасними аграрними підприємствами базується на концепції їх розвитку як відкритої соціально-економічної системи та виокремлює підхід, згідно з яким вся внутрішня побудова системи менеджменту підприємства є відповіддю на різноманітні за своєю природою впливи різних стейкхолдерів. Організація діяльності будь-якого аграрного підприємства базується на системі таких управлінських принципів: принципів цілепокладання (первинності цілей, дерева цілей, цільової адаптації, безперервності цілей, стратегічного планування); принципів форми (системності, толерантності, конструктивності, ієрархічності, універсальності); принципів змісту (провідної ланки, необхідної різноманітності, необхідності та достатності, резервування і дублювання, єдності форми і змісту); принципів взаємозв'язку (лінійності та функціональності, паралельності та послідовності, розподілу та спеціалізації, оптимальної кількості ланок, зворотного зв'язку); принципів взаємодії (оперативності та гнучкості, безперервності та ритмічності, розподілу та кооперації функцій, адекватності дії).

* Науковий керівник – В.М. Онегіна, канд. екон. наук, професор

Враховуючи розвиток конкурентного середовища, глобалізаційні процеси економічного зростання, коли внаслідок інтенсифікації конкурентних змагань між підприємствами значно ускладнюється механізм формування і використання конкурентних переваг, базою для реалізації підвищення конкурентоспроможності стають ефективні управлінські інновації через функціонування адаптивних і підтримуючих механізмів.

Адаптивні механізми налаштовують підприємство до змін, створюють напругу, однак і спонукають до активної реакції на зовнішні та внутрішні виклики, створюючи всі умови для ефективного функціонування підприємства. Підтримуючі механізми, навпаки, стримують підприємство від швидких змін, які спроможні вивести його зі стану рівноваги. Підтримуючі механізми можуть провокувати застій і гальмувати зростання підприємства.

Систематизуючі найбільш поширені класифікації, Чухрай Н.І виокремлює такі інновації, як організаційно-управлінські інновації – це зміни в процесі управління, протягом якого продукти і послуги задумуються, виробляються і постачаються споживачам. На думку науковця, управлінські інновації впливають на всю діяльність організації [2].

Лапко О.О. поділяє інновації на локальні, регіональні (галузеві), державного значення та міжнародного значення [3]. Запропонований підхід до класифікації інновацій, дає змогу засвідчити його ґрунтовність, однак найбільш цінним для обґрунтування системи інноваційного управління конкурентоспроможністю підприємства, на нашу думку, є виділення згаданою авторкою класифікаційної ознаки інновацій «за значенням наслідків та охопленням частки ринку».

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у своїх рекомендаціях щодо аналізу інновацій та інноваційної діяльності не виділяє окремою групою управлінські інновації, зосереджуючись лише на продуктових, процесових, організаційних та маркетингових інноваціях [4]. Однак, на думку Тарнавської Н.П., кожна з означених груп інновацій прямо чи опосередковано стосується управлінської діяльності [5].

Рівень конкурентоспроможності підприємства визначають, в основному, його конкурентні переваги. М. Портер абсолютно справедливо підкреслює, що вирішальним в конкурентній боротьбі для підприємства є те, як довго воно зможе утримати наявні у нього конкурентні переваги. Це залежить від трьох чинників:

1) тип джерела переваги: більш низького рангу, наприклад, дешева робоча сила або сировина, які можуть отримати і конкуренти; або більш високого рангу – таких, як сучасна технологія, висококваліфіковані кадри або репутація, заснована на посиленій маркетинговій діяльності;

2) кількість наявних у підприємства джерел конкурентної переваги: добре їх мати якомога більше;

3) найважливіший фактор – постійний апгрейд всіх видів діяльності [6].

Для досягнення високого рівня конкурентоспроможності та конкурентних переваг на ринку в умовах мінливості зовнішнього середовища, підприємствам необхідно розвивати технологічні та управлінські інновації, оскільки самі

технологічні інновації не збільшать продуктивності без управлінських інновацій. Саме управлінські інновації вносять зміни у бізнес-процес підприємств. На сьогодні до управлінських інновацій можна віднести: реінжиніринг бізнес-процесів BPR (Business Processes Reengineering), систему управління за цілями (MBO – management by objectives), систему тотального управління якістю TQM (Total Quality Management), збалансовану систему показників (BSC – Balanced Scorecard), систему планування ресурсів підприємства (ERP – Enterprise Resource Planning), систему взаємовідносин з клієнтами (CRM – Customer Relationship Management), систему раціоналізації діяльності на основі порівнянь (Benchmarking), систему ефективного управління часом TBM (Time Based Management), управління знаннями (Knowledge Management), систему ощадного управління LM (Lean Management), управління взаємовідносинами з покупцями (CRM - Customer Relations Management, у різних трактуваннях - електронний CRM, маркетинг «один на один») систему управління взаємовідносинами з покупцями (CRM - Customer Relations Management), систему управління змінами (Change Management) та інші, які використовуються підприємствами.

Внаслідок економічних змін конкурентна боротьба виробників за обмежений попит споживачів завжди зростає. Конкуруючи на ринках, аграрні підприємства прагнуть набути і утримати конкурентні переваги, для підвищення своєї конкурентоспроможності. Підприємство повинно прагнути стати відмінним, кращим, успішним від інших, впроваджуючи інновації.

Ключовою стратегією для цього повинен бути перехід від концепції, орієнтованої на деякий кінцевий результат інновацій, до інновації моделі бізнесу: нової технології управління, креативних стратегій, вміння використовувати інновації так само, як якість.

Список використаних джерел:

1. Тарнавська Н. П., Демків І.О. Концептуальні положення моделі управління гнучкістю підприємства. *Бізнес інформ.* №2. 2017. с. 307-317.
2. Чухрай Н., Патора Р. Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві: підручник. К.: КОНДОР, 2006. 398 с.
3. Лапко О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання. К.: ІЕП НАНУ, 1999. 254 с.
4. Керівництво Осло. Рекомендації щодо збору та аналізу даних стосовно інновацій. Спільна публікація ОЕСР та Євростату / пер. з англ. та наук. ред. Г. О. Андрощук. К.: УкрІНТЕІ, 2009. 162 с.
5. Тарнавська Н.П. Управлінські інновації у забезпеченні конкурентоспроможності суб'єктів господарювання України. Управлінські інновації. № 1. 2012 р. с.34-55
6. Porter M. (1980) *Competitive Strategy*, Free Press, New York, 1980.